

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Andra Kammaren. N:o 12.

Lördagen den 17 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes ett inkommet läkareintyg, så lydande:

Att professor *Curt Wallis* på grund af halsfluss för närvarande är förhindrad att bevista Andra Kammarens sammanträden, intygas.
Stockholm den 16 februari 1900.

Carl Janson.
Med. doktor.

§ 3.

Föredrogs och bordlades åter lagutskottets utlåtande n:o 7.

Vid föredragning här efter af Riksdagens år 1899 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1898, begärdes ordet af

Herr Fredholm, som yttrade: Jag tillåter mig erinra, att 1898 års Riksdag afgaf en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om, att den af Riksdagens revisorer afgifna revisionsberättelsen måtte komma Riksdagen tidigare till handa, än hvad förut skett. Med anledning af denna Riksdagens skrivelse beslöt Kongl. Maj:t, att de yttranden, som myndigheterna hade att afgifva på grund af anmärkningar, som blifvit framställda i revisionsberättelsen, skulle vara iulemnade senast den 20 januari; och i den skrivelse, som på statsutskottets förslag afläts till Kongl. Maj:t, framhölls, att statsutskottet, efter att hafva hört sig för hos fullmäktige i riksgäldskontoret, funnit, att det i medeltal atgick två à tre veckor till berättelsens tryckning. Men som

vi finna, har denna tid af tre veckor nu öfverskridits, icke just med många dagar, men det har i alla fall dröjt längre, än man beräknat, utan att — så vidt jag kunnat finna — omfanget af de svaromål, som blifvit afgifna, nu är större än vanligt. Jag har velat nämna detta för att motivera önskvärheten af, att tryckningen något påskyndades.

Meningen med att få in revisionsberättelsen tidigare, än hvad förut egt rum, är den, att man skulle hafva tillgång till densamma, innan behandlingen af hufvudtitlarne börjar. Nu hafva vi redan, som bekant, behandlat tre hufvudtitlar, och ehuru dessa icke varit de viktigaste, hade det dock varit önskligt, att vi hade fått revisionsberättelsen före behandlingen af dessa hufvudtitlar, till exempel i början af veckan.

Jag har velat uttala detta önskemål, på det att, om sådant är möjligt, tryckningen af revisorernas berättelse måtte något mera påskyndas.

Vidare yttrades ej. Ifrågavarande berättelse hänvisades till statsutskottet.

§ 4.

Herr statsrådet m. m. *D. G. Restadius* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående anslag till jordbruksdepartementet;

angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Ålberga n:o 1 i Södermanlands län hörande utega, benämnd Fjellen;

angående understöd åt arbetaren vid myntverket A. Andersson;

angående försäljning af fyra till kronoparken Uttersberg i Vestmanlands län hörande jordområden;

angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Storsunds jernvägsstation beläget område af kronoparken Storträskliden i Norrbottens län; samt

angående försäljning af en till förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Upsala n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 5.

Lagutskottets härefter föredragua utlåtande n:o 8, i anledning af justitiombudsmannens framställning om åtgärder för åstadkommande af en förbättrad lagskipning i vissa skuldfordringsmål, blef af kammaren godkändt.

§ 6.

Efter föredragning vidare af lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om ändring af kongl. förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn emellan enskild jordegare och landbo, begärdes ordet af

Herr Widén, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet i denna fråga för att påpeka ett förhållande, som står i mycket nära sammanhang med det här föreliggande ärendet och jemväl synes mig påkalla ändring i ifrågavarande stadganden.

I 27 kap. 8 § byggningsbalken stadgas — som bekant — att syn emellan enskild jordegare och landbo skall förrättas af tvenne oveldiga män af nämnden, och detsamma uttryckes i förordningen af den 6 februari 1849 — såsom också i motionen erinras — så, att sådan syn skall förrättas af två nämndemän i behörig ordning. Inom Södermanlands län åtminstone har man icke tänkt sig annat, än att dessa ord skola betyda, att en dylik syn skall förrättas af tvenne tjänstgörande nämndemän. Man har sålunda hittills ansett sig vara oförhindrad att äfven använda nämndemän ifrån ett annat härad än det, inom hvilket egendomen är belägen. Det finnes naturligtvis fall, der ett sådant förhållande kan tänkas vara mycket förmånligare; det kan nemligen understundom möta rätt stora svårigheter att från samma härad få nämndemän, som äro villiga och lämpliga att förrätta en dylik syn. Belägenheten af egendomen kan vara sådan, att nämndemän ifrån ett annat härad både bo mycket närmare och käuna mycket bättre till förhållandena än nämndemän, som kunna erhållas från det härad, der egendomen ligger. Emellertid har på allra sista tiden genom prejudikat förklarats, att dessa stadganden, särskildt stadgandet i 27 kap. 8 § byggningsbalken, äro så att förstå, att dylika syner måste förrättas af nämndemän från samma härad, som egendomen ligger i. Det sista prejudikatet är så nytt som af den 19 oktober 1899, och der är just fråga om ett fall från Södermanlands län, der en jordegare i god tro och icke tänkande annat, än att den hittills följda praxis vore grundad på lag, tillkallade närmaste häradets nämndemän; synen ogillades likväl sedermera på derom förd talan.

Jag har icke ansett mig böra eller kunna nu komma med något yrkande, men då lagutskottet endast har föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t, så föreställer jag mig, att Kongl. Maj:t kan vara oförhindrad att taga ärendet i öfvervägande i hela dess vidd, och jag har ansett, att det kan vara lämpligt och tjenligt att redan nu erinra om förhållandet, då ju frågan framdeles återigen kan komma före.

Jag har, som sagdt, intet yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Härefter föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända lagutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om ändring af kongl. förordningen angående arfsrätt för oäkta barn den 14 april 1866.

§ 8.

Till afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckta motioner om ändring i lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård den 1 maj 1885.

I förevarande utlåtande hemställde utskottet, att Riksdagen måtte, med bifall till af herr *J. Bengtsson* i Bjernalt väckt motion samt af herrar *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra och *P. A. J. Högstedt* afgifna motioner i hvad desamma med förstnämnda motion öfverensstämde, för sin del antaga följande

L a g

angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård.

Med upphäfvande af lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård den 1 maj 1885 förordnas som följer:

Der, enligt 26 kap. 2 § byggningabalken eller särskilda författningar, det åligger socknemän att på sin kostnad bygga eller bättra husen å prestgård, skola i sådan kostnad alla de, hvilka inom församlingen erlægga kommunalutskylder, deltaga, för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter hälften af derå belöpande fyrktal; dock vare de, hvilka ega åtnjuta de genom presterskapets privilegier förunnade förmåner, skyldige att i den kostnad deltaga endast i den mån de ej äro derifrån enligt samma privilegier befriade. Uppkommer vid beräkning, som ofvan sägs, bråktal, skall det bortfalla.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, yttrade

Herr Sundberg: Jag finner mig föranlåten att hos Andra Kam-maren anhålla om afslag å den hemställan, utskottet här gjort. Mo-

tivet för denna min anhållan är det, att rikets presterskap och särskildt dess komministrar icke tåla vid den ökade tunga, som skulle dem påläggas genom antagande af en lag af sådan lydelse som den föreliggande. Lagutskottet har satt i perspektiv, att presterskapet har att emotse en bättre ställning än den nuvarande. Jag hemställer, huruvida det icke vore mera lämpligt att dröja med antagandet af en lag af sådan beskaffenhet som denna, intill dess presterskapets löneförmåner blifvit förbättrade eller ny löne reglering särskildt för de svagt aflönade komministrarne kommit till stånd. Jag ber, att Andra Kammaren behagade tänka på, att presterskapet har egen byggnadsskyldighet på sina gårdar. Vid kyrkoherdeboställena delar församlingen med pastorn byggnadsskyldigheten, men vid komministersboställena hafva komministrarne all sådan skyldighet. Efter angifvande af detta skäl ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Bengtsson i Bjernalt: Herr talman! Jag kan icke finna, att det skäl, som den föregående talaren framhöll, kan vara af en sådan betydelse, att det kan verka för afslag i detta fall. Sistlidet år antog denna kammare detta lagförslag enhälligt, och det strandade endast på några få röster i Första Kammaren. Men detta torde icke heller vara något skäl för afslag, och därför skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen å de gjorda yrkandena gifna propositioner blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 9.

Härefter företogs till afgörande bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Biföljs.

Härefter föredrogs *punkten 2*, i fråga om höjning af tullen å spelkort.

Uti en inom denna kammare afgifven motion, n:o 127, hade herr *J. Bengtsson* i Bjernalt föreslagit, att tullen å spelkort, som nu utgår med 10 öre för kortlek, måtte höjas till 2 kronor för kilogram, derunder inbegripna målade, tryckta, figurerade och ofigurerade ark, af sedda att till spelkort sönderskäras.

Utskottet hemställde emellertid, att Riksdagen måtte, med afslag

å herr Bengtssons motion, besluta, att nu gällande tullsats för spelkort skall bibehållas oförändrad.

Efter föredragning af punkten anförde

Herr Bengtsson i Bjernalt: Herr talman! Jag kan icke finna, att hvad utskottet här yttrar i det föreliggande betänkandet i denna punkt kan vara ett tillräckligt starkt skäl för afslag å min motion. Utskottet skrifer visserligen här, att genom ett antagande af densamma frestelsen till underslef skulle ökas, men jag vill påstå, att de, som begagna sig af sådana underslef, begagna sig af dem, antingen det är 10 öres eller 20 öres tull på dylik vara. Motionen har tillkommit i syfte dels att skydda den svenska industrien och dels att hämma den utländska importen, som jag tycker vara onödig. Vidare kan jag icke se, att denna ökning af tullsatsen på något sätt kan förringa någon annan industri, så vida man icke vill räkna kortspel för industri.

Jag skall med detta endast be att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt och bifall till motionen.

Herr Petri: Skälet till, att denna motion framkommit, tyckes vara det, att importen af utländska spelkort på senare åren icke så obetydligt ökats. Men orsaken härtill är den, att de utländska spelkortens kvalitet betydligt öfverträffar de svenska. Utskottet har emellericke trott, att, äfven om man skulle tillmötesgå motionärens önskan och sätta en högre tull på spelkort af ungefär 10 öre till per lek, detta skulle motverka denna import, emedan publiken ändå på grund af den bättre kvaliteten komme att föredraga de utländska. Utskottet ansåg, att, för att förekomma detta, det vore bäst för de svenska fabrikerne att söka förbättra sina korts kvalitet, hvilket borde kunna gå för sig, då materialerna funnes inom landet; och dessutom ansåg utskottet, att den nuvarande tullen af 10 öre per lek vore i förhållande till varans värde alldeles tillräcklig.

På grund häraf ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i andra punkten af förevarande betänkande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen visade 134 Ja och 49 Nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 3.

Herr *O. Emthén* hade i en uti denna kammare afgifven motion, n:o 70, hemställt, att Riksdagen måtte besluta borttaga tullen å superfosfat.

Emellertid hemställde utskottet i förevarande punkt, att Riksdagen måtte, med afslag å herr *Emthéns* motion, besluta, att gällande tullsats å superfosfat skall bibehållas oförändrad.

Vid punkten funnos fogade reservationer:

dels af herrar *Fredholm*, *Jansson* i Krakerud, *Lundström*, *Meyer*, *Persson* i Rinkaby, *Bromée* i Billsta och *Olsson* i Sörnäs, hvilka anförde:

»Med åberopande af bevillningsutskottets betänkande n:o 15 vid 1898 års riksdag och med stöd af deri (punkt 7:o) anförda skäl för tullfrihet vid införsel af superfosfat, hafva vi funnit oss icke kunna biträda utskottets i denna punkt gjorda hemställan, utan få i stället i likhet med motionären yrka, att tullen å superfosfat borttages;»

dels ock af herr grefve *Hamilton*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Grefve *Hamilton*: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag har inom utskottet varit något tveksam om, huru jag rätteligen borde ställa mig till herr *Emthéns* motion. Den tullsats, hvarom nu är fråga, åsattes, såsom bekant, helt nyligen, visserligen mot denna kammares önskan, men dock helt nyligen. Man kan ju därför, såsom utskottet också gjort, invända, att man bör något hålla på stabiliteten i tulllagstiftningen och akta sig för att paralysera industrien genom allt för täta ombyten. Med fullt erkännande häraf, har jag dock icke kunnat tillmäta detta skäl någon afgörande betydelse, så mycket mindre som det, såsom bekant, hittills vid tulldebatterna icke haft så synnerligen stor valör. Jag har därför i denna fråga uteslutande låtit mitt omdöme ledas af deras ställning till densamma, hvilka närmast beröras af tullsatsen. Men derjemte har jag granskat de skäl, som af utskottet anförts för den nu gällande tullsatsens bibehållande. Dervid har det

synts mig, som om utskottet gjort sig skyldigt till en öfverdrift, som tydligen häntyder på, att utskottet känt det mycket svaga i sin position. Utskottet åberopar nemligen till stöd för tullsatsens bibehållande, att en, om också obetydlig, tullsats ovilkorligen för jordbruket innebär en garanti att komma i åtnjutande af en god vara. Ja, under tulldebatterna har man här mycket ofta fått höra, att en måttlig tull gör, att man endast får att skaffa med en inhemsk vara, och att denna alltid är bättre än den utländska. Jag får säga, att jag icke riktigt förstår, huru utskottet härvidlag resonnerat, ty första vilkoret för att något sådant skall ega rum är väl, att tullen är så betydande, att den inhemska industriidkaren endast kan vända sig till den inhemska producenten. Är det så, att tullen är så pass låg, att utländsk vara fortfarande kan införas, då finnes ju samma utsigt för, att det inkommer dålig utländsk vara, och detta så mycket mera, som då endast den jemförelsevis billigare utländska varan kan komma in i landet. Jag har verkligen icke lyckats förstå, hvad det är för en mystisk betydelse man här tillmäter tullsatserna. Utskottet säger också, att om man borttog tullsatsen, skulle jordbrukaren kunna befara, att den inhemska superfosfatindustrien inom kort komme att nedläggas. Huru kan man på allvar nedskrifva sådana satser, när vi här i landet under tullfrihetens tid sågo den ena superfosfatfabriken efter den andra anläggas och utveckla sig. Hvarför skulle denna industri behöfva nedläggas, om tullen nu åter borttoges? Visserligen låter utskottet förstå, att fabrikationen under tullfrihetens dagar endast kunde bära sig derigenom, att vid sidan deraf bedrefs handel med en del utländska fabrikat. Nå, än se'n då? Om verkligen dessa fabriker endast kunna drivas på det sättet, finnes det något skäl för att icke låta dem fortsätta på den vägen, när de ändock ökade sin verksamhet och gäfvor stor utdelning?

På grund af hvad jag nu anfört, och då jag inom utskottet funnit, att samtliga representanter för det mindre jordbruket och samtliga representanter från de delar i Sverige, der de största ouppodlade vidderna finnas, och der sålunda denna tullsats har den största betydelse, önska, att den borttages, får jag, herr talman, yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den af herr Emthén i ämnet väckta motionen.

Herr Carlheim Gyllensköld: Det förefaller mig, som om jordbrukarne i Riksdagen skulle vara de mest oegennyttiga människor, som finnes, ty de ha icke endast varit med om att till skada för sig sjelfva votera en tullsats på en nödvändighetsvara, för att näringen skall kunna utveckla sig och hålla jemna steg med utländsk konkurrens, utan de ha äfven voterat denna tullsats till skada för dem, som stå under det politiska strecket — i sanning en oegennyttia, som jag icke riktigt förstår.

Det är ingalunda ett tomt talesätt, att jordbrukarne förföljas. De

förföljas ena dagen med ökade brandstodspremier därför, att ellsolyckor öfvergått stora städer, och andra dagen med ökade räntor — allt saker, som Riksdagen icke kan göra något åt; men nu går förföljelsen ända derhän, att man, genom att fördyra en råvara, som är nödvändig för produktionen, vill neka dem att på ett ordentligt och förståndigt sätt sköta sin näring. Ty superfosfat behöfves såväl för att höja den odlade jordens bördighet och öka kärnbildningen som äfven för nyodling. Att nyodla mark är alltid mycket mödosamt och kostbart, såvida öfver hufvud arbetsbiträde kan fås, och lönar sig sällan, utom vid särskildt gynsamma förhållanden. Superfosfattullens bibehållande är dessutom ett slag i ansigtet på mosskulturföreningen, som nu börjat att göra sina vackra insatser för landets uppodling. Ingen kan väl neka till, att icke denna uppodling, som lemnar personer tillfälle till förvärf och förökar landets produktion, är en synnerligen förtjenstfull verksamhet. Under sådana förhållanden är det för mig ofattligt, att de, som äro vänner af spanmålstullar, kunnat åsätta superfosfattullen, som just fördyrar sädesodlingen, och detta för en fiktion att skydda en fabrikation, som intet annat skydd behöfver än att få åtnjuta tullfrihet för alla sina råvaror. Men nu är det fabrikenas tid att diktera lagar; men akta eder, mina herrar, att dessa lagar icke dikteras så, att jordbrukarens köpkraft förminskas och jordbrukets afkastningsförmåga aftager, för då aftager äfven fabrikenas försäljningsförmåga.

Ett af de många exempel på, huru jordbrukaren kan få sitta emellan, ber jag att få anföra, då det kanske icke är så känt i norra och mellersta Sverige. Det rör sockerbetodlingen. Den areal, som under ett år skall odlas, bestämes året närmast förut. Betodlaren får ett visst belopp, beräknadt efter antalet hektar, i förskott af sockerfabriken till inköp af frö, gödningsämnen m. m., men dessa gödningsämnen erhåller han just genom sockerfabriken. Förskotten betalas sedermera vid leveransen af betor. Men nu få sockerfabrikenas hög rabatt på gödningsämnena, därför att de taga så stora kvantiteter från gödningsfabriken. Tro herrarne då, att jordbrukarne få partipriset sig godtskrifvet? Jag tror det icke.

Att pålägga superfosfat tull är att förlikna vid det tillvägagångsätt, som den bonde använde, hvilken skulle köra stockar upp för en backe. Han sade till sin häst: tål du den, så tål du den; och så lassade han på så mycket, att hästen störtade. Så skulle möjligen i någon mån kunna gå med jordbrukarne, om de fortfarande skola betala denna superfosfattull. Bäst vore det att borttaga tullen, helst som — enligt hvad jag för min del tror — det är bättre, att en eller några få generas för många, än att många generas för en.

Utskottet säger på sid. 7, att »det torde med säkerhet kunna antagas, att denna prisstegring endast till mycket ringa del är beroende på den åsatta tullen och att orsaken i stället måste sökas i den allmänna prisstegring å råämnen, arbetslöner och brännmaterialier, som sedan dess egt rum.» Detta är ett antagande, men ingen bevisning,

men för att gälla som sådan, skulle den varit stödd på exakta uppgifter om prisstegringen sedan 1898 å räämnena; sådana saknas dock, och då är antagandet icke mycket värdt. Härförutom torde böra bemärkas, att enligt utskottet lemnade upplysningar, priset å superfosfat för närvarande är i sjunkande och att utsigt förefinnes, att detta kommer att fortfara.» Det är möjligt, att denna sista uppgift är exakt — det kan jag icke kontrollera — men det är anledning misstänka, att priset är en följd till en del åtminstone af herr Emthéns motion, och värre har man sett. I alla händelser är ett prisfall i februari ingenting att bygga en utskottsmotivering på, ty det är ingen sannolikhet för, att ett prisfall håller i, än mindre ökas och kommer att fortfara till vårbrukets dagar i april och maj.

Superfosfattullen är enligt min tanke obillig och oklok i och för sig, men den blir rent af orättvis, då den är en skatt, som i sista hand drabbar en redan förut med svårigheter kämpande näring. Det finns ingen anledning att — som utskottet gör på sid. 7 — bagatellisera denna tullsats och säga, att den är *endast* tre procent af varans värde. Jag skulle kunna draga en parallel och säga, att tre centimeter är ett ganska ringa mått, men tag tre centimeter från den, som dikterat detta utskottsbetänkande, vare sig det blir på längden eller bredden! Dermed skulle denne diktator nog icke känna tillfredsställelse, och ungefär så är det äfven med superfosfattullen för jordbrukarne i denna tid. Jag vet, att jordbrukarne känna det obehagligt, att denna tull kvarstår.

Det är redan taladt om den större utsigten att få en god inhemsk vara *med* än utan tull. Det är verkligen en underlig argumentation. Hvarför hafva vi då kemiska stationer, om icke för att kontrollera såväl den inhemska fabrikationen som importen af utländska gödningsämnen, och mycket annat dertill? Der, tror jag, är korrektivet mot en oärlig vara, och ett vida bättre sådant än någon tullsats.

Så kommer utskottets kardinalskäl vid talet om fruktan för utländsk konkurrens. Ja, detta tal, tror jag, är icke mycket allmänligt, men det har åtminstone den fördelen, att det är ett ärligt ord. Denna fruktan är enligt min tanke alldeles obefogad, ty konkurrensen kan vara obehöfvad för några få, men den är nyttig för de många. Härvidlag är det jordbrukarne, som äro dessa många, och de behöfva tullfrihet för att kunna konkurrera med utlandet. Väga vi då konkurrensens faror för dessa få, gödningsfabrikerna, och för dessa många, jordbrukarne, kommer säkert vägskaalen att luta mest åt jordbrukarnes sida.

Sist i utskottets betänkande talas om den korta tid, som förflutit, sedan tullen trädde i kraft. Men har man begått ett misstag, så är det alltid bättre att snarast möjligt rätta det än att fortfarande på ohållbara grunder söka häfda samma misstag.

Jag anhåller att få yrka afslag på utskottets betänkande och bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr Petri: Herr talman! Denna motion hade antagligen icke framkommit i år, om icke händelserna fogat det så, att samtidigt som tullen trädde i kraft, inträffade en stor prisstegring å råmaterial till superfosfat. Motionären själf säger, att han för sin del anser, att tullen på det hela taget icke är af så stor betydelse, men han tycks dock hänföra den prisstegring, som egde rum, uteslutande till tullen. Jag kan dock icke tro, att någon kan tänka, att en tull på 25 öre skall kunna förorsaka en prisstegring på cirka 2 kronor, eller den, som under förra året egt rum, utan den var nog nästan helt och hållet beroende på priset på råvarorna, hvilket år 1898, då tullen beslöts, var 39 kronor pr ton, men sedan stigit så, att det år 1899 på våren var uppe i 54 kronor pr ton. Det är således en fullt tillfredsställande förklaring, på hvarför priset stigit.

En talare på stockholmsbänken sade, att han icke kunde forstå utskottets resonnement i den punkten, att det skulle vara några garantier för kvaliteten genom tullen. För min del ber jag att få förklara, att, som det torde vara väl bekant, när det uppstår en inhemsk industri af en artikel, der den stora utländska industrien förut legat öfver, är det icke ovanligt, att den stora utländska industrien, för att förqväfva den för densamma obehagliga inhemska, sätter ned priset och möjligen äfven försämrar kvaliteten. För att nu möjligen kunna uppehålla den svenska industrien, har man förra riksdagen åsatt dess fabriker ett litet skydd af 25 öre pr säck, som i och för sig icke bör betyda så synnerligen mycket för förbrukarne, men som har den stora fördelen, att det betryggar de svenska fabrikernas tillvaro. Nu vet man ju, att de svenska fabrikernas tillverkning står under kontroll; och det kan ingen säga, att den vara, som gått ut från de svenska fabrikerna, är af annan beskaffenhet än den, som uppgifvits. Följaktligen ligger ju deri en stor garanti för att få fullgod vara, och den garantien skulle försvinna, för så vidt de svenska fabrikerna behöfde nedläggas sin verksamhet. Det är en allmänt känd sak, att bland den utländska importen förefinnes mycket underhaltig vara, och den användes ofta ganska kritiklöst inom landet.

Nu sade också talaren på stockholmsbänken, att man icke behöfde befara, att fabrikerna skulle upphöra, om tullen toges bort, ty de ha lemnat god utdelning förui. Ja, hvad de »goda utdelningarne» beträffar, tror jag icke, att de äro så stora; jag tror icke, att de gått öfver 6 procent något år, och jag hemställer till herrarne, om man kan säga, att 6 procent är en hög utdelning på så stora industriella affärsföretag. Det är väl det minsta, som aktieegarne böra kunna betinga sig för en så riskabel handtering. Dessutom har icke ens denna förtjenst tillkommit genom superfosfatfabrikationen, utan genom handel med utländska varor -- märken väl, mina herrar, icke superfosfat, utan hufvudsakligen med andra artiklar, såsom till exempel kalisalt, som icke tillverkas inom landet, utan måste importeras; vidare genom annan fabrikation, som bolagen drifva, såsom tillverkning af svafvel-

syra och kemikalier och mycket annat, som visat sig mera vinstbringande än tillverkningen af gödningsämnen och följaktligen upphjelp den måttliga utdelning, som bolagen kunnat prestera. Att det icke är någon glänsande affär, visar sig derigenom, att vid de fondbörsauktioner, der bolagens aktier säljas, aktierna stå under pari. Detta finner man, om man ser efter, vara förhållandet till och med i år, oaktadt tullen trädt i kraft under föregående året. Detta visar ju, att affären icke är så lukrativ.

Här har talats om, att det skulle vara fabrikerne här, som reglera priset, och att det skulle kunna höjas och sänkas efter bolagens behag. Nej, mina herrar, så är det visst icke, det är den utländska marknaden, som helt och hållet bestämmer prisen på dessa fabriker, och de svenska bolagen kunna icke undgå att i prisväg helt och hållet rätta sig efter den utländska marknaden. Det är därför alls icke att befara, att ett bibehållande af tullen skall höja prisen.

En talare på hallandsbänken menade, att denna tull skulle vara betungande för de små jordbrukarne. Jag tror snarare motsatsen, jag tror, att det skall innebära mera säkerhet för de små jordbrukarne, om denna tull finnes, så att de svenska fabrikerne kunna existera. Man vet t. ex. att de små jordbrukarne icke köpa sitt behof af gödningsämnen, förrän i samma stund de skola använda dem. De hafva följaktligen i allmänhet icke tid och tillfälle att låta undersöka varan. Köpa de då utländsk vara, så äro de aldeles prisgifna åt den köpmans behandlingssätt, som säljer varan, men köpa de svensk vara, så veta de precis, hvad de få.

Jag tror därför, att om det också genom tullen skulle uppstå en prisskillnad af 25 öre, så är den 25-öringen väl använd, i det man derigenom erhåller den säkerhet, som ovilkorligen kan presteras genom användande af svenskt fabrikat.

Jag vill för öfrigt nämna, att superfosfaten kanske hädanefter icke kommer att spela så stor rol för jordbruket som förut. Det finnes åtskilliga andra nya gödningsämnen, såsom Thomasfosfaten och nu senast den s. k. Viborgsfosfaten, som tillverkas uppe i Norrland, och som besitter samma egenskaper som superfosfaten, och som tillika i förhållande till procenthalten ställer sig något billigare. I och med det att dessa nya gödningsämnen vinna terräng, kommer åtgången af superfosfat att minskas, och det är ju en fördel för den svenska industrien att kunna få ett inhemskt fabrikat, som ersätter superfosfaten, som fordrar utländsk råvara. Men till dess detta fabrikat hinner att vinna spridning, och så länge ännu behofvet af superfosfat finnes, så länge anser jag den lilla tull, som nu finnes, aldeles nödvändig, och af denna anledning tager jag mig friheten att yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr J. Bromée i Billsta: I likhet med den förste talaren har

icke heller jag kunnat vara med om det slut, hvartill utskottet kommit i denna fråga.

Det har sagts inom utskottet, att denna tull vore så liten och oskyldig, att den skulle verka endast som en inregistreringsafgift, och att köparne genom denna tull skulle blifva tillförsäkrade att få god vara. Jag har försökt att kunna begripa denna lära, men jag får bekänna, att jag icke lyckats. Jag har nemligen icke kunnat fatta, huru det skulle vara möjligt, att köparne skulle blifva tillförsäkrade om att få en bättre vara derigenom, att varan gått genom tullen och blifvit tullbeskattad.

Det är ganska egendomligt, att man så envist håller på denna tull. Vid de föregående riksdagar, då frågan varit före, har man i denna kammare, der man dock varit van att räkna majoritet för tullskydd, likväl äfven inom denna majoritet insett, att en sådan tull som den ifrågavarande skulle vara onyttig, och därför afslagit den till och med sista gången, då frågan var före. Det var med knapp majoritet i gemensam votering, som tullen då ålades.

Då jag nu fortfarande anser, att denna tull är onyttig och utan gagn för jordbrukarne, som man säger sig ha velat skydda genom tullarne, så kan jag icke begripa, hvarför man envisas med att hålla på en sådan tullbeskattning.

En ärad f. d. ledamot af denna kammare, som nu sitter i Första Kammaren, visade inom utskottet, att superfosfatpriset var 8 kronor 80 öre per 100 kilogram, just då frågan skulle behandlas. Men sedan utskottet börjat diskutera herr Emthéns motion, tyckes detta ha verkat prisfall, ty det sades för några dagar sedan, att priset nu vore endast 7 kronor 10 öre per 100 kilogram. Jag tror som en föregående ärad talare, att priset är föranlett af motionen, och att prisen sannolikt komma att stiga igen, när uppköpen börja.

Det är på de skäl, som förut anförts här i kammaren för afslag å denna tull, samt på de skäl, som nu blifvit anförda i samma syfte, som jag ber att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Henricson: Då vi för två år sedan hade frågan om tullens åsättande till behandling, så tillät jag mig anföra några siffror, hemtade från revisionsberättelsen för år 1897 från ett af våra superfosfatbolag. Jag skall nu be att få lemna några siffror, hemtade ur samma bolags styrelseberättelse för år 1898.

Aktiekapitalet utgjorde 1,500,000 kronor, reservfonden 210,000 kronor, afskrifningsfonden 200,000 kronor, reserverade vinstmedel 90,483 kronor. Behållningen under året uppgick till 243,521 kronor, och vinstens fördelning skulle enligt styrelsens förslag ske på följande sätt: till afskrifningar å maskiner och byggnader 109,929 kronor, till reservfonden 40,000 kronor, till de reserverade vinstmedlen 18,592 kronor och till utdelning åt aktiegarne 75,000 kronor. Afräknar

man nu från denna behållning afskrifningarne å maskiner och byggnader 109,000 kronor, hvilket ju kan vara berättigadt, så återstår ändock en nettovinst af något öfver 8 %, och detta — märken väl, mine herrar — innan det ännu fans något tullskydd. Tullen trädde nemligen i kraft först den 1 januari 1899. Jag har velat nämna detta för att visa, huru pass berättigad en sådan tull kan vara.

En föregående talare på kalmarbänken betonade skarpt den fördelen af denna tull, att man genom densamma skulle få den inhemska varan oförfalskad därför, att den vore stäld under kontroll. Jag vill då nämna, huru det vid förut åberopade bolag förhåller sig med den inhemska och den utländska varan. Det förhåller sig nemligen så, att det vid dess fabrik under 1898 tillverkats 23 millioner kilogram, men försålts 49 millioner kilogram gödningsämnen. Således var importen der större än den egna tillverkningen, och hvad som importeras undergår ju icke någon kontroll. Kontrollen är ju för öfrigt en helt annan sak. Derom aflät Riksdagen den 7 maj 1896 en skrivelse till Kongl. Maj:t.

Det betonades äfven af samme talare, att vi skulle kunna frigöra oss från importen af superfosfat, emedan vi inom landet hafva en ganska omfattande tillverkning af Viborgsfosfat. Men jag får upplysa, att denna tillverkning motsvarar en så försvinnande del af landets behof af gödningsämnen, att den icke har någon så stor betydelse, utan vi äro nog hänvisade till superfosfaten om vi skola kunna påräkna goda skördar.

Superfosfaten är, såsom motionären mycket riktigt sagt, ett ytterst viktigt produktionsmedel. Genom fördyrande af detta produktionsmedel begränsar man användningen af detsamma, och det återverkar i sin mån på produktionen af jordbruksalster, så att den också hämmas, och i sinom tid torde också detta, såsom en föregående talare redan har betonat, komma att återverka menligt på öfriga näringar.

Jordbruksnäringen är måhända bland alla våra näringar den, som har den hårdaste kampen att kämpa. Kan det då vara lämpligt att ytterligare belasta den med ett tullskydd till förmån för en näring, som är ojemförligt mycket bättre stäld? Jag kan icke finna någon rättvisa häri.

Af hvad jag nu anfört torde framgå, att jag yrkar afslag å utskottets betänkande och bifall till motionen.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman, mina herrar! Jag anser, att den föreliggande frågan är nästan utdebatterad, och jag skulle icke ha begärt ordet, om icke den åsigten här blifvit uttalad af en talare, att man icke skulle behöfva befara att få underhållig vara, om man hade en tull af 25 öre på 100 kilogram superfosfat. Samme talare betonade derjemte, att det är kontroll vid de svenska fabrikerna, och att man således icke behöfde frukta att derifrån få någon underhållig vara. Deremot trodde han, att den utländska varan skulle

komma att visa sig underhaltig. Jag tycker, att det är högst besynnerligt, att man påstår, att den utländska varan ovilkorligen skall vara underhaltig. När de svenska exportörerna sälja på utlandet, så äro de mycket rädda för att sända en underhaltig vara, emedan de derigenom skulle förförva sin marknad på utlandet och riskera att icke få sälja något mera af den varan. Men då det blir fråga om import till vårt land från utlandet, så säger man, att utlänningarna skiicka endast dåliga varor. Detta är, så vidt jag kan förstå, ett stort misstag.

Man säger vidare, att då jordbrukarne köpa dessa underhaltiga varor och således genom dem komma att göra stora förluster, så bör man i jordbrukarnes intresse söka förebygga detta genom att hafva en tull af 25 öre pr 100 kilogram. Det är verkligen rätt nöjsamt att höra, att personer, som sjelfva icke äro jordbrukare, så der uppträda i jordbrukarnes intresse. Men jag får betona, att det ingalunda förhåller sig så, som man har sagt. Hemma i den socken, der jag bor, köpa vi så väl utländsk som inhemsk superfosfat, och vi ha funnit, att den inhemska är fullt ut lika ofta underhaltig som den utländska. Vi ha en kemisk station, der vi få våra varor undersökta, och det är icke alls någon risk för, att vi skola behöfva köpa underhaltiga varor.

Derjemte har det nu utvecklats sig så, att i allmänhet handlandena, vare sig de köpa inhemskt eller utländskt fabrikat, måste försäkra sig om, att varan har den procenthalt, som den uppgifves ega. Om de till exempel köpa ett parti 20-procentig superfosfat, så måste de förvissa sig om, att partiet verkligen har denna procenthalt, i annat fall riskera de att göra förlust. Och finna de, att varan icke innehåller 20 %, så draga de af på den aftalade köpesumman ett belopp motsvarande de felande procenten.

Nu säger utskottet, att superfosfatfabrikerna ha att kämpa med, stora svårigheter. Ja, detta är inget nytt tal. Redan år 1888, då fråga var om att sätta tull på superfosfat och utskottet tillstyrkte detta på de skäl, som nu anförts, och ännu många flera, — redan då bevisades det, huru ohyggligt svårt dessa fabriker hade att reda sig. Nå väl, den föreslagna tullen blef emellertid ej införd, men superfosfatfabrikerna hafva det oaktadt existerat och utvecklats betydligt under de tio år, som sedan dess gått, till år 1898, då tullen åsattes. Att vid sådant förhållande söka påstå, att, om man tager bort denna tull, den inhemska superfosfatfabrikationen skulle blifva dödad, och de utländska fabrikanterna slå under sig hela vår inhemska marknad, är ju alldeles orimligt — helst då man i nästa andetag säger, att denna tullsats ej inverkar till höjning af priset, utan att detta bestämmes af prisförhållandena å den utländska marknaden, efter hvilka vi få rätta oss. Huru skall väl vid sådant förhållande tullen kunna skydda oss mot förfalskade fabrikat?

Det gäller i detta fall detsamma, som alltid är händelsen, då fråga är om att införa, höja eller behålla en tullsats — att det är

mycket svårt, för att ej säga omöjligt, att få klarhet och reda i saken och få bevis för de påståenden, som framkastas. Det vanliga är, att man blott säger: när den och den har tullskydd, hvarför skulle icke också vi få det? Dertill inskränker sig vanligen argumentationen; och det är naturligtvis också blott af sådan grund, som denna tull kommit till — när andra näringar ha tullskydd, vill jag också ha det för min näring; det är det stående skälet inom hela skyddssystemet.

Då jag ej kan inse, att superfosfatfabrikerna äro i större behof af detta tullskydd, än de förut varit, och då jag ej kan finna annat, än att jordbruksnäringen nu är mera lidande än år 1888, och då slutligen härtill kommer, att man numera börjat arbeta ifrigt för att bereda jordbrukarne egna hem och för att få odlade de fält, som nu ligga afhuggna och kala, synes det mig, som toge man snarare ett steg i rätta riktningen genom att afslå utskottets förslag än genom att bifalla detsamma. På denna grund ber jag, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr Månsson: Herr greve och talman, mina herrar! Hufvudskälet för motionärens hemställan om ett borttagande af denna tullsats är ju det, att varan så väsentligt stigit i pris, sedan tullen åsattes. Vore man nu viss om, att det vore tullsatsen, som orsakat denna prisstegring, tror jag, att vi alla kunde vara ense om, att det vore skäl att fundera på tullens borttagande. Men jag antager, att ingen vill söka bestrida, att vid denna prisstegring helt andra faktorer hafva inverkat — faktorer, som ej ha det ringaste med tullsatsen att göra, och deribland främst det förhöjda priset å råvaran. Det är ju redan här upplyst — och jag tror icke, att någon kan förneka det — att denna råvara betydligt höjts i pris under åren 1898 och 1899, kanske mest under sista delen af år 1898 och således omedelbart innan tullen trädde i kraft, hvilket skedde den 1 januari 1899. Att, då priset höjes på råvaran, den förädlade produkten äfven blir dyrare, är ju alldeles naturligt.

Enligt min uppfattning gäller det i denna sak främst att se till, att vi måtte kunna vara säkra på att få köpa en god och ärlig vara; och det synes mig därför synnerligen önskligt, om vi kunde få ett bifall till eller något resultat af den riksdagsskrifvelse, hvari vi begärde införande af obligatorisk kontroll å gödningsämnen. Ty deri, mina herrar, ligger enligt min tanke hufvudvilkoret för ett verkligt gagn af denna vara. Nu är det ju tydligt, för mig åtminstone, att om vi få en obligatorisk kontroll å gödningsämnen — och jag vill verkligen hoppas, att vi inom en snar framtid få det, då ju så många skäl tala därför — så måste denna kontroll gälla ej blott den inhemska varan, utan äfven det utländska fabrikatet. Men huru skall man väl få en sådan kontroll genomförd, om ej importen af denna vara måste ske öfver hamnar, der det finnes tullstation och der man har möjlighet

att verkställa en dylik kontroll? Detta tror jag vara anledning nog för att bibehålla denna tull eller rättare inregistreringsafgift, ty denna lilla tull af tjugufem öre kan ej egentligen anses såsom något annat än en inregistreringsafgift.

I detta sammanhang skall jag tillåta mig omtala en händelse, som inträffat i södra Sverige och hvarpå man der kanske oftare har exempel än i mellersta och norra Sverige. Några danska agenter reste omkring der nere i Skåne och bjödo ut superfosfat. De hade en synnerlig förmåga att prisa sin vara; de kommo mycket gentilt i fina ekipager; och allt såg så trefligt ut, att folk trodde, att deras varor måste vara något extra fint. En hel massa folk nappade därför på kroken och köpte, så att dessa agenter finga sälja förfärligt mycket. Emellertid var det någon, som kom att tänka på, att det dock kunde vara så godt att taga reda på huru det förhölle sig med varan; man skaffade därför prof och skickade dem till Alnarps kemiska station, hvars föreståndare, herr Weibull, undersökte dem. Och hvad var resultatet? Jo, den kadavergödning, som de sålde för 13 kronor 50 öre, var värd 5 kronor. Pudrettsuperfosfat, som de togo 15 kronor för, var värd 6 kronor. Pacifikguano, som af dem utbjöds till 17 kronor 50 öre, var värd 8 kronor; fosforsyrad kalk, för hvilken de begärt 7 kronor 50 öre, var värd 4 kronor; och belgisk 18-procentig superfosfat, som af dem såldes till 7 kronor 80 öre, hade ett värde af 1 krona 50 öre. Herrarne kunna nog tänka sig, huru dylika affärer slå ut för köparne. Jag tror nu, att våra svenska fabriker äro rädda för att göra sig skyldiga till något dylikt. Men vi få ju alltjemt in utländsk vara, och det kan då vara skäl att få in den på sådant sätt, att den blir undersökt, så att man icke råkar ut för sådant oerhördt bedrägeri som i det af mig nämnda fallet, hvilket åtminstone skall medföra, hoppas jag, att ingen köper af sådana der kringresande utländska agenter.

Jag tror, att detta talar för önskvärdheten af en obligatorisk kontroll, men för att denna kontroll skall bli verksam, tror jag, mina herrar, en inregistreringsafgift å varan vara nödvändig.

Vi skola icke skatta denna tjugufemöring, som det här gäller, så synnerligen högt, ty den har dock icke den betydelse, som man här sökt ge deråt. Jag upprepar ännu en gång, att den prisstegring, som här inträdt, är en följd af höjda pris å råvaran och härrör ingalunda från denna tull af tjugufem öre. När vi så dertill ej haft denna tullsats mera än ett år och följaktligen ännu ej kunna vara vissa på dess verkan, synes det mig vara förhastadt att redan nu borttaga densamma. Jag förstår mycket väl, att herrar frihandlare kunna anse sådant önskvärdt, men vi andra, som vilja skydda en industri, hvilken vi tro kunna blifva för landet gagnelig, vi kunna ej hafva något skäl att genom en dylik åtgärd strypa denna industri eller försvåra dess existens. Jag ber eder därför, mina herrar, icke brådska med att taga bort denna tull.

Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Nordström i Höglunda: Jag har begärt ordet med anledning af hvad herr greve Hamilton yttrade. Han anmärkte nemligen, att i utskottet de små jordbrukarne reserverat sig mot utskottets hemställan. Jag tillhör också desse små jordbrukare, men just i deras intresse önskar jag se denna tull bibehållen. Jag stod länge tveksam, huru jag skulle ställa mig till denna fråga, men efter den utredning, som föregick sistlidne års Riksdags beslut i ämnet, är jag fullständigt öfvertygad om nödvändigheten af denna lilla tull. Förhållandet är nemligen det, att de små jordbrukarne icke såsom de store ha tillfälle att låta kontrollera dessa varor. De äro hemfallna åt de kringresande agenter eller köpmän, som bjuda ut dylika varor; de köpa blott några få säckar, och i nio fall af tio bli de lurade. Det torde nemligen knappast finnas någon vara, som i så hög grad är underkastad förfalskning som just superfosfat.

Det har också genom den utredning, som föregick Riksdagens beslut förlidit år, blifvit ådagalagdt, att det knappt fans ett exempel på hundra, att icke säga på tusen, af de undersökta fallen, der icke den svenska varan hade företräde framför den utländska. Det är detta förhållande, som öfvertygat mig om behovet af denna lilla tull, ty derigenom blifva vi bättre skyddade — vår svenska fabrikation har nemligen ännu icke hunnit så långt i förfalskningarnes konst som den utländska, hvilken låter oss köpa superfosfat, uppblandade med belgisk gulockra och dylikt. Jag tror således, att denna lilla tull af 25 öre mera hjälper än stjelper.

Hvad talet om de höjda prisen beträffar, så är det något, som icke hör hit.

Herr talman! Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande ber jag att få erinra derom, att jag blott sade, att jag lät mitt omdöme ledas af de uttalanden, som gjorts af de små jordbrukarne inom utskottet, hvilka jag ansåg förstå sig på saken. För öfrigt syntes det vara en besynnerlig skildring, den siste ärade talaren lemnade af den svenske jordbrukaren. Han beskref, hurusom genom utredningar, genom brochyren och tidningar gång på gång ådagalagts, att om den svenske jordbrukaren köpte svensk vara, finge han god vara, men om han köpte utländsk vara, finge han dålig vara; och ändå säger han: vi små jordbrukare köpa den utländska varan. Men hvarför göra de så? Jag skulle vara tacksam, om den ärade talaren ville meddela detta. Sedermera säger han, att om vi få ha kvar denna 25-öring, skola vi icke göra det. Hvarför det? Det kommer ju fortfarande att införas utländska varor, och icke kan väl den omständigheten, att tullverket tager 25 öre, vara ett indicium för den svenske jordbrukaren derpå, att varan icke är förfalskad. Att upp-

lysa den svenske jordbrukaren om att han får en bättre vara, då han köper svensk, än då han köper utländsk tillverkning, borde väl vara tillräckligt för att förmå honom att köpa den inhemska varan. Många svenska jordbrukareföreningar, t. ex. agrarförbundet, hafva gjort stora ansträngningar för att påvisa den utländska varans dåliga beskaffenhet. Skulle det då icke vara möjligt för dem att så uppfostra sina medlemmar, att de endast köpte svensk vara.

Jag skall vidare be att få säga några ord med anledning af hvad talaren på skånebänken yttrade. Han framhöll med fullt skäl, att till den prisstegring, som inträdt, antagligen medverkat andra faktorer än tullen. Ja, det tror jag också. Jag bestrider icke alls, att äfven råvaran stigit i pris; men om nu den förädlade varan ökats i pris af dessa båda omständigheter, kan detta då vara någon anledning, hvarför man skulle bibehålla tullen? Tror verkligen den ärade talaren, att den svenske jordbrukaren icke får betala den prisstegring, som inträdt på råvaran? Så vidt jag kan finna, föreligger således en dubbel anledning till tullens borttagande.

Om varan redan förut fördyrats på grund af råämnets prisstegring, behöfver ju den svenske jordbrukaren ytterligare lättnad.

Vidare framhöll samme talare önskvärdheten af att man fick obligatorisk kontroll på gödningsämnen. Det tror jag också vore önskligt, men jag hemställer till den ärade talaren, huruvida det icke just på denna grund vore skäl att borttaga tullen. Ty om det vore sant, såsom herrar tullvänner förmena, att tullen är eu garanti mot förfalskning, skulle det lätt kunna hända, att Kongl. Maj:t komme till den uppfattningen, att man då icke behöfde en dylik obligatorisk kontroll. Men, sade den ärade talaren, vi kunna icke ha obligatorisk kontroll på den utländska varan, om vi icke föreskrifva, att den icke får införas i andra hamnar, än der det finnes tullstationer. Hvarför det? Äfven om så vore, äfven om den finge införas endast der tullstationer finnas, nödvändiggör väl den omständigheten i och för sig icke också, att varan skall ovilkorligen tullbehandlas. Är det så, att varan icke kan kontrolleras å andra platser, än der tullstationer finnas, kunna vi dock importera den der utan att behöfva förtulla den.

Slutligen sökte han visa gagnet af tullsatsens bibehållande genom att tala om, att en mängd utländska agenter — förmodligen i föl, då tullen redan åsatts — reste omkring i Skåne och narrade några unga jordbrukare att till exorbitanta pris köpa underhaltiga utländska varor, tills en af dem kom på den idén att låta undersöka dem. Hvad denna sak beträffar, har jag ingenting annat att andraga, än hvad jag redan sagt till talaren på vestgötabänken. Hvarför låto icke alla dessa jordbrukare undersöka varorna, så mycket mer som de af agrarförbundet gång på gång fått hos sig inskräppt, att den inhemska varan är den goda och den utländska varan är den dåliga. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Blott några få ord!

Då jag hörde den ärade talaren på skånebänken läsa upp de der papperen, som rörde de utländska agenterna, tänkte jag, att om jag haft dessa papper, skulle jag också läst upp dem och bevisat, att den förefintliga tullen å superfosfat vore alldeles obehöflig. Ty han bevisade ju i sjelfva verket, att man vid undersökning af de omtalade gödningsämnenä fått klart för sig, att de icke voro af den beskaffenhet, som dessa agenter uppgifvit. Men icke berodde väl detta på, att superfosfaten för närvarande är åsatt en tullsats af 25 öre pr säck, utan derpå, att man anmodade sakkunnig person att verkställa undersökning. Och det kan man väl göra, vare sig det finnes tull eller icke.

Herr Nordström i Höglunda: Herr grefve Hamilton frågade, hvarför vi små jordbrukare köpa den sämre varan, ehuru vi ha tillfälle att köpa den bättre. Jag tror, att jag nämnde i mitt anförande, att orsaken var den, att vi icke, i likhet med de stora jordbrukarne, hade möjlighet att låta verkställa undersökningar af varans beskaffenhet.

Han frågade vidare, hvarför vi icke låta undersöka våra gödningsämnen. Ja, jag tror, herr grefve, att, om Ni vill gå litet närmare in på saken, Ni nog vet, huru det hänger i hop. Vi små jordbrukare ha icke så lätt som de stora att sätta oss in i saker och förhållanden; och när vi äro utsatta för agenter, som pressa oss till det yttersta, så falla vi snart i frestelsen att köpa af dessa. På samma sätt är det, när vi komma till våra köpmän här och hvar. Herr grefven skulle hafva något litet erfarenhet om, huru det går till på landet; han hade då icke kommit fram med ett sådant yttrande. Vi små jordbrukare ha, som sagdt, icke förmåga att i detta fall skilja mellan hvad som är rätt och orätt, hvad som gagnar eller skadar.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Med anledning af den siste talarens framställning beträffande svårigheten för de mindre jordbrukarne att få gödningsämnen och andra varor analyserade, vill jag blott påpeka en utväg, som kan begagnas.

Vid vestkusten betala hushållningssällskapen alla kemiska analyser vare sig å mjölk eller gödningsämnen, alla mindre analyser, som kosta under fem kronor.

Deri synes mig ligga en fingervisning för mindre jordbrukare i andra delar af landet att viddala sina hushållningssällskap att vid närmast liggande kemiska stationer bekosta sådana undersökningar.

Vid vestkusten tillgår det så, att hvilken jordbrukare som helst eger inkomma med prof till kemiska stationen, der det mottages till undersökning, hvarefter föreståndaren ombesörjer, att med nästa post eller jernvägståg vederbörande erhåller upplysning om resultatet. Der finnes således redan en verksam kontroll, eu obligatorisk kontroll kan jag nästan säga. Ty alldeles af sig sjelft har behof uppstått hos köp-

männen att ställa sig under de kemiska stationernas kontroll. Jag har velat påpeka detta förhållande, för att de mindre jordbrukarne sjelfva hos sina hushållningssällskap måtte utverka analysfrihet med afseende å alla gödningsämnen.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne afslutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner afslog kammaren utskottets hemställan och biföll den i ämnet väckta motionen.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>B. A. R. Petersson</i> i Skurö under 7 dagar fr. o. m. den 21 dennes,				
» <i>P. A. Larsson</i> i Säby	»	5	»	» 20 »
» <i>E. Nilsson</i> i Kattleberg	»	8	»	» 21 »
» <i>A. Petri</i>	»	8	»	» 21 »
» <i>J. Bromée</i> i Billsta	»	4	»	» 21 »
» <i>O. Larsson</i> i Bratteberg	»	5	»	» 19 »
» <i>J. E. Biesèrt</i>	»	8	»	» 20 »
och » <i>P. A. J. Högstedt</i>	»	10	»	» 20 »

§ 12.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af portosatsen för visst slag af inrikes bref;

n:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af § 47 brännvinsförsäljningsförordningen; och

n:o 5, i anledning af väckt motion angående ändring af tullsatsen för broderade arbeten; samt

bankoutskottets memorial:

n:o 3, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning; och

n:o 4, angående inköp af tomter för riksbankens blifvande kontor
i Venersborg, Nyköping och Vesterås.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.44 e. m.

in fidei

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 20 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 13 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommet, så lydande sjukbetyg:

Riksdagsman *A. F. Liljeholm*, som lider af reumatism, är tills vidare oförmögen att lemna sin bostad, intygar,
Stockholm den 20 februari 1900,

I. Rudberg.
Legit. läkare.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen:

angående anslag till jordbruksdepartementet;

angående försäljning af en till förra militiebostället i mantal Ålberga n:o 1 i Södermanlands län hörande utega, benämnd Fjellen;

angående understöd åt arbetaren vid myntverket A. Andersson;

angående försäljning af fyra till kronoparken Uttersberg i Vestmanlands län hörande jordområden;

angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Storsunds jernvägsstation beläget område af kronoparken Storträskliden i Norrbottens län; samt

angående försäljning af en till förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Upsala n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda bevillningsutskottets betänkanden n:is 3, 4, och 5 samt bankoutskottets memorial n:is 3 och 4.

§ 5.

Grefve *H. E. G. Hamilton* aflemnade en motion, n:o 153, om ändring af § 44 riksdagsordningen.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	herr <i>A. A. Johansson</i> i Möllstorp	under 8 dagar fr. o. m. den 24 dennes,	
	» <i>N. Andersson</i> i Pettersborg	» 8 » » » 23 »	
	» <i>W. Andersson</i> i Bråborg	» 4 » » » 21 »	
och	» <i>A. T. Carlheim-Gyllensköld</i>	» 4 » » » 24 » .	

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,40 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.